

Retorika

kerülve a fennen-szárnyalást és a hamis pátoszt; olyan melegszívűen és olyan bukolikus egyszerűséggel, ahogy egy néptanító is elmondhatná a Trónörökös jelenlétében – ha volnának trónok és azoknak örökösei, ha volnának néptanítók és egyáltalán, ha volna nép (ha-volna-jó-volna alapon)

mert nemcsak lépcsőházi gondolatok vannak, amelyeket az ember elfelejt elmondani odafent, amíg ott volt, ahol mondania kellett volna; hanem vannak előgondolatok is, amelyeket az ember alighogy elgondolta, mindjárt elveti

alighanem ezzel kell kezdeni és nem amazzal

ezzel és nem *amazzal*, különösen egy olyan kiváló alkalommal – mert alkalom szüli a szónokot – amikor nem ünneprontásra, hanem az ünnepi fény emelésére kérik fel az embert; mármint ha az ember olyan ember volna, aki az ünnep fényének emelésére kiválóan alkalmas (ha-volna-jó-volna alapon)

mint most is, ebben a várakozásteljes csendben; márpedig kit nem ihletne meg a várakozásteljes csend, az ünnepi ajkak mosolyra terpedése, a szónoklatra hegyezett fülek kíváncsi kelepelése, valamint az odafordulva-rátapadó szemek ragyogása – a szemeké, amelyek kereszttüzébe odaállítva képzeletben magát a beszélő, mármint ha minden bátorságát összeszedve szóra nyílna szája, mint ahogy összeszedni nem szedi össze se bátorságát se másnijét és szóra szája nem nyílik

de persze, jobb híján, a névsorolvasás avagy a jelenlevő nevek listájának az emlékezetből végigpergetett odalobogtatása helyett, ha a jelenlevőket egyszerűen csak amúgy szólítaná meg, hogy tisztelt jelenlevők (minthogy a tisztelt *távollévőket* hasonlóképpen szólógnatni milyen hiábavaló, olyan abszurdum volna, ha még volnának olyan hiábavalóságok, amelyek egyúttal abszurdumok); de megszólítani nem szólítja meg sem emígy, sem amúgy

diplomatikusnak kell lennie, hiszen a diplomáciában éppen az a szép, hogy nem a kedélyek körömmeresztő felborzolására, hanem a kedélyek köröm-behúzó fel-nem-borzolására törekszik, ami már magában véve dicséretes és szőrmentén-cirógató; hiszen

hiszen a *csend*, az igazi, ha *igazi*, az olyan, hogy – akár az egészségtől majd kicsattanó orca, kis híja hogy fel nem *csattan*; az együttlét olyan idillikus, mint a holdas sziluetten ábrázoló várromos üdvözlőkártyán az *idill* (vízimalmot, dereglyét avagy színpadi gályát is mondhattam volna; mert már a holdfény tetejébe a csillagokat is lehozná az ember, csak hogy meg ne törje az *idilli* hangulatot a csehüveg csillárok alatt – s ugyan mi kecsesebb hajónemben, mint a gálya, mely egyúttal a csermely csevely csobogó dagálya)

kettőzött figyelemmel: hogy ne az jusson az embernek eszébe, amit kerülni kell; hanem az eszményi hozzáidomulás a nyújtott alkalomhoz és a bársonyosság taglejtésben és hanghordozásban, ami illik az *idilli* hangulathoz: az jusson eszébe

hogy ne csobbanás legyen – az öngyilkos a folyamba belecsobban miként; hanem csibe-csobogás, amely a csónak alá csuszamló víz csobogására emlékeztet, glugluglu; el kell hogy fojtsa a reccsenést, a recsegéseket, amelyek időről-időre felbigyegnek-bugyognak s oly zörejesek, hogy az már-már *dörög*: istenments, ilyesmi hogy hallótávolságban legyen

és ha még valami meg-megreccsen is, istenőrizz, hogy recsegve-ropogva szóljunk arról a recsegésről és ropogásról, amit hallunk és ki tudja, tán nem is a festői messzeségből, hanem *aiturolé*: mi magunk vagyunk a recsegve-ropogva málladozó gályá utasai a tengerár partomiglan-partodiglan jégvilágán; s elég idértlenül intéz-NŐK dolgunkat, hogyha felemleget-NŐK az alattunk-előttünk-és velünk elúszó Államalakulat hajója recsegését-ropogását, miközben szorgos hajóácsok terebélyes tálcákon hajókoktelt szolgálnak fel, maguk is simaképu udvaroncnak álcázva

a szembe-tükrökben megsokszorozva látjuk a csillárokat-csillárnékat s a csillárlányok ragyogása alatt hullámzó tünde tömeget, mely előkelőségekhez a szót intézendő, imhol vagyunk – ha már az ünnep fényét emelni és szólni hozzájuk alkalmasnak tartottak fölöttébb kegyesen és leereszkedőleg, és mint bértollnokot-és bérszónokot, arra írásban utasítottak

s ahogyan a veszett fejsze nyelének tűvétehetősege reményébe kapaszkodni szokott a reményvesztett ember, nekünk is, úgy kell próbálkoznunk vele, hogy elsimítsuk az aptó állam-*peccadillókat*, hibákat-hiányosságokat; hogy Jézus isten: csak nem...?! Még elgondolni is rossz, mi lesz, ha a csokoládé-parfé nem futja mindenkinek és lesznek, akik parféöntet nélkül ácsorognak a lelegelt büffé-asztalok előtt, a szemük-sarkából savanyú mosollyal figyelve amaz aranykőrműeket, akiknek jutott – és most nyalakodnak, sőt, tüntetőleg becsokoládézzák szerelemgödröcskéiket (a korianderes marhahúsgömböcökről az elefántcsontfogpiszkálókön nem szólva, amiből unásig van, de senkinek sem kell)

– hát mégis az Állam volna az, az Állam Hajója, amely alattunk-felettünk, mivélünk-és mibennünk ripeg-robog...?! Nem szabad, hogy bármi megzavarja az *idilli* látszatot, hiszen ti mindenszentek, Jézus isten és szent fiad, Szűzmária, csak ez hiányzott: egy *csepp* már az orromra esett. Még csak az kell, hogy a domborcímeres papírszalvétuláriumok ellázzanak

mire fel kell készülni egy ünnepi szónoknak! Mi ez? Szemerkélő eső? Ferde verdesés a csurgó ablaküvegen? Nyári zápor? Nyílzápor? Felhőszakadás? Ha választanunk lehet, legyen a csendes eső, mert szemerkélésben a csillárok alatt még mindig lehet összemolyogni, keresztülbólintani a termen, apró semmiségekkel-bókokkal bóklásznikedveskedni, kiragyogni a meghívott jelentéktelenségből; ködszitalásban – szólongatni az igen tisztelt egybegyülteket-és jelenlévőket, hogy ne veszítsék el lélekjelenlétüket és tartsák fenn és magasan és erősen az *idillt*, folytassák a bájcsevelyt és csibegtessék a csermelycsobogást

hogy az általános csevelyben fojtsák el az ide-nem-illő morajlást; tartsák erősen a csarnakzatot, az árbocozatot-és vitorlázatot; mert csarnakzat, árboc és vitorla nélkül hová lesz az Állam és Hajója, mely vizünkkel, alattunk-és velünk flityeg-flotyog. Hová nem leszünk ebben a szivettépő és idegtépő színhazi szélvészben – hová, a szmokingok és a flitteres selyemruhák? Ingmellek és melleken ingmellfodrok? Zsabók és arany ridikülök? Aranytáskatartogató kecses kacsók, csuklókon karperec csillogás-csilingelése? Hová az ajtónállás, ha már nincsenek ajtók, csak a düledékeke? És jól tudni – ha másként nem, hát tapasztalatból – hogy a düledékeken átal betódul, haddal, a gyülevészhad, a *mob*

– akkor nesze neked *idill*, nesze neked diplomácia

lőttek a kiváló alkalomnak, hogy fennkölt maszattal vástagon felkenjük rá az *idillt* és remegő kézzel rátegyük a csecsebecsékre, csincsillákra a *Kézrátételt*. Adassék hála Annak, akinek, hála, ilyenkor adatni szokott, hogy mindez *nincs* és nem is lehetséges, mivelhogy hullám-csendesítő varázslatos szavakkal sikerül fenntartani a kellemet és tartósítani az *idillt*

akinek még van szája és tud vele – csücsörítsen (éljen az alkalommal, mely az utolsó)

és legyen *sursum corda* és énekeljük el Offenbach VASORRÚ BÁBÁJÁBÓL a Barkarólát

ahogy a *Titanicon*, a rájuktornyadzó jéghegy éléből-ormából mit sem látva a lejtősre ferdült hangversenydobogón, a közeledő tengervíznek háttal, alámerülésig, a *Titanic* szalonzenekarának is megadatott, hogy játssza, és játszott; és játszotta a *Dalt* – szintazonképp:

– mi is, háttal a torlásnak, mert bokáig vízözönben állva is legyen bujjbujjzöldág és lalázó eszterlánc foggal-körömmel, kart-karba öltve az *idillben*

legyen *sursum corda* és elfogadó üdvözlésre *jéghegyünknek*, mi is, énekeljük el Offenbach VASORRÚ BÁBÁJÁBÓL.

– fújjad, tisztelt Jelenlévő Egybegyűlt, fújjad a Barkarólát

Régi szép idők

ó, azok a régi szép idők, amikor a fenyítettnek a fenyítést, a megfenyítettés után meg kellett köszönnie! Azok a paradicsomi szép idők!

amikor a heti hányszori rásózásban számolták a heteket, a havi mennyiszeri eltán-gálásban szemelgették a hónapokat – a verettetésen mérték le a szántásvetés arattatását, a gabonatermésen az esztendőket! ó, azok a régi szép naspágok, a becsületben lelazs-nakolt idők!

amikor a fenyítendőek még tisztelettel sandítottak a vasárnapi sarokban a fenyíték-tartóra – mely választék hogy melyminő gazdag volt, isten az atyám! nádpálca és ütleg, dáko és lovaglóstör, botverő és tekeütő, áztatott kötél és bikakorbács: ki nem csókolta meg boldog örömmel a csököt, vele, rajta, a magáé leveretvén?

és ha nem látástól-vakulásig, hát kalaplengetve messziről: mi volt az eredménye? illedelmes megsüvegelés, korai ágybamenés, rendezett utak

megszégyelleni magát odvába bújt a kákompilli; ha kezet kellett csókolnia, hát azt is a lenyújtott őzbőrkesztyűn keresztül tehette csupán, igencsak lesütött szemmel, ki mint a Pirongatót meglátni nem merészli

jólesett a Felsőbbséget kegyes kedvében találni, mukkanás nélkül rikkantani, néki fokos-átugrálni, hintóhágsóját-kerékvető kövét sártól tisztítani, fényesre glancolni; oldalsandítós betekintésre, díszudvarközépi szobránál eljárni a csinom-fegyvertáncot: micsodás palkó-piculák hullása volt!

inas a bőrkötényes majsztamot, mesteruram a magoskalpagos uradalmi kasznárt, komorna a Dámaságot s maga a Dámaság, hó nyakszirtjével odapirulóban, feszes-két-sor sújtásos Ő-Urának Pallosjogát meginstállva: ki-ki magamegbecsülőn a pucér-magáét – odatartotta-tárta s volt is „lesz-nemulass”

ha a Cikornyatúra főemeleti zárt-öregerkélyén az Aléspán Őfőmélcésága a Pispék Úr Ő Haemincenciája Főprebendáriusával kártyázni kegyekedék, hát az egész vármegye a megszeppent Kaszinó előtt pödrött bajsza-villódzva-s hajadonfőtt: visszafojtott lélegzettel leste a lapjárt és várta a csata kimenetelét

harangszóra táncolt az erény, a cserény, a barátfüle és a mandragóra, és-de se berbécs nyársra, se kisbárány a sütőbe nem ment beszeneteletlen

mámoros legátus deák szagolgatta az Erény strimflijét-cumpláját: kastélyos csempekályhák vörös-izzásig-töltése, latinórák lassú forgadozása!... holott a jércemellű tutor még a nyápic gróflányt is királykisasszonynak esmérte és tango-tangere-tetigitactum pruszlikvágásán úgy-de-úgy leskelte-kutakodta, hogy a vágy a plundráját majd szétvetette a kívánczástól

amikor az ostorhegyes körmöst kapott, ha a nemesúrfit nosztalgiazáson érték, a rókaképű libatolvaj deresre húzatasát penig a belső erkélyzsalu alatt meglesni az Úrnő delectabilis titkos privilégiuma volt: számolni, hogy hányat üt a kasznár és hányat a háttér rokokó homályán a pendelóra

ó, azok a boldog idők, a soha-volt régi szép idők, amikor ugyan éltünk, mint a mesében Marci: hevesen! azok a meseszép, mennyei messzeségben feltündöklő, soha vissza nem térő, bimbó iskátulyába csomagolt, arany papírba göngyölt, selyemmarany szalaggal felpántlikázott régi szép idők – – –